

‘De mailinglist begon met drie mailadressen, waarvan er één van mezelf was’

Een interview met Willy Weijdema

Willy Weijdema (1944) neemt na dertien jaar afscheid als communitymanager van de digitale vakcommunity Nederlands, een samenwerkingsverband van De Digitale School en Kennisnet. Velen kennen haar naam van e-mails en nieuwsbrieven, maar weinigen kennen de bescheiden vrouw die erbij hoort. Door haar toedoen is de vakcommunity Nederlands uitgegroeid tot een bloeiende, digitale gemeenschap met meer dan 18.000 leden. Toine van Gaal ging bij haar langs en sprak met haar over herinneringen aan het communitymanager- en docentschap en de (on)mogelijkheden van digitale middelen in het onderwijs.

TOINE VAN GAAL

Op een regenachtige novembermiddag rijd ik door Weesp, op weg naar Willy Weijdema. Ze woont aan het Smal Weesp, een gekanaliseerde stroom, die het stadje ondanks het grauwe weer een schilderachtige aanblik geeft. Binnen staan de pepernoten op tafel en word ik hartelijk ontvangen met een kop koffie. Op de achtergrond is vanuit de huiskamer een fraaie molen aan de vaart te zien.

Willy Weijdema is dertien jaar lang communitymanager Nederlands geweest bij Digischool/Kennisnet en is een bekende van het sectiebestuur Nederlands van Levende Talen. De digitale mailinglist van de vakcommunity is een uniek platform dat door Weijdema van de grond af is opgebouwd. De lijst speelt een cruciale rol in de communicatie tussen docenten Nederlands onderling en allerlei aan het onderwijs gelieerde partijen (uitgevers, landelijke pedagogische centra, aanbieders

van nascholingen). Ook de goed gevulde leermiddelen-database en het nieuwsblog zijn drukbezocht. En in mei, wanneer de examenfora worden geopend, weten docenten Nederlands hun weg naar Digischool te vinden om aldaar te discussiëren over de correctie en kwaliteit van het centraal schriftelijk eindexamen.

Hoewel Weijdema een bescheiden vrouw is, heeft ze het klaargespeeld het ledental van 3 in 2000 te doen stijgen naar meer dan 18.000 in 2013. Ondanks haar grote naamsbekendheid is ze iemand die vooral achter de schermen actief was. Op dit moment van afscheid wilde Levende Talen haar eren door een artikel aan haar werkzaamheden te wijden.

Ben je altijd een onderwijzersmens geweest?

‘Ik ben bijna veertig jaar in het onderwijs actief geweest. Als kleuter deed ik al na wat de juffrouw op school deed. Met de poppen schooltje spelen, dat soort dingen. Toen wist ik al dat ik onderwijzeres wilde worden. Ik ben op-

**‘De teller stond bij mijn afscheid op 18.000.
Dat zijn er nog niet genoeg! Ik vind dat elke
docent Nederlands lid moet zijn’**

gegroeid in Amsterdam-Oost. Ik ging een onderwijzersopleiding volgen, dat heette toen nog de kweekschool. Mijn lerare Nederlands stimuleerde mij heel erg. De basisschool heb ik uiteindelijk echter alleen van invalwerk gekend.

‘Op voorspraak van mijn docente Nederlands ben ik de dagopleidingen mo a en mo b Nederlands in Amsterdam gaan volgen. Dan zie je hoe belangrijk docenten kunnen zijn! Na de mo b heb ik op de Amsterdamse Kweekschool mijn eerste echte onderwijservaring opgedaan. Ik heb daarna nog de doctoraalstudie Algemene Taalwetenschap gedaan. Later heb ik ’s avonds zelf ook lesgegeven op de opleidingen mo a en mo b in Amsterdam en Utrecht.’

Hoe ben je bij Digischool terechtgekomen?

‘Eind jaren tachtig kwamen de computers. Als taalkundige zag ik direct de mogelijkheden die dit bood. Toen kwam het Nivo-project: alle scholen in het voortgezet onderwijs kregen tien computers. Drie docenten van elke school moesten een nascholingscursus volgen. De vraag was: wie moest die cursus gaan geven? Ik ben die cursussen toen gaan verzorgen, wat voor die tijd vrij uitzonderlijk was, want ik was een talendocent én een vrouw. De interesse in het digitale is toen gewekt. In die tijd heb ik ook zelf onderwijskundige software geprogrammeerd.

‘Begin jaren negentig waren er nog niet zo heel veel mensen die bezig waren met het gebruik van de computer in het onderwijs. Iedereen kende elkaar dus. De vereniging i&i [vakvereniging informatica & informatietechnologie in het voortgezet onderwijs, TvG] organiseerde jaarlijks een conferentie in Lunteren. In 1995 is Digischool opgericht door docenten van het Dalton College in Voorburg. Ze lieten het op die conferentie zien. Voor Nederlands hadden ze nog geen lokaalbeheerder. Toen kwamen ze mij tegen en vroegen me: “Wil jij dat lokaal voor Nederlands doen?” Helaas moest ik dat toen weigeren: het was vrijwilligerswerk en

ik had toen een drukke en volledige baan bij de afdeling Informatica van de lerarenopleiding in Amsterdam. Enkele jaren later ging Kennisnet de samenwerking met Digischool aan en werden de community’s voor docenten opgericht. De financiering werd anders en detachering was nu mogelijk.’

Wat heb je zien veranderen in de afgelopen dertien jaar?

‘Er is veel veranderd sinds de oprichtingsbijeenkomst van de community’s in 2000. Ik startte destijds met drie mailadressen, waarvan er één van mezelf was, terwijl de andere vakken soms al tweehonderd leden hadden. En ik dacht toen: waar moet ik nu mee beginnen? Weinig docenten hadden in die tijd een mailadres. Na die vergadering mailde er zelfs één dat hij toch maar afzag van het lidmaatschap. De omslag kwam zo rond 2006. In het begin ging ik naar alle congressen om reclame te maken en te proberen mensen lid te maken. Op een gegeven moment keek ik in mijn mailbox en zag ik dat er alweer vijf nieuwe leden waren. Ik merkte dat niemand meer vreemd opkeek wanneer het over de list ging. Dat zoiets vanzelf gaat lopen, dat was iets heel wonderlijks. De teller stond bij mijn afscheid op 18.000. Dat zijn er nog niet genoeg! Ik vind dat elke docent Nederlands lid moet zijn wanneer hij/zij het vak serieus neemt.

‘Wat ik ook een heel boeiende ontwikkeling heb gevonden, is de intentie van docenten bij het gebruik van de mailinglist: van consumeren naar teruggeven. Daar vroeg ik aanvankelijk ook om. Het leukste vond ik dat ik het vanaf 2010 niet meer hoefde te vragen. Sterker nog: de leden reguleerden dat zelf en vroegen of iemand materiaal wilde teruggeven wanneer ze het niet uit zichzelf deelden. Ik had van de leermiddelen-database verwacht dat docenten ook inhoudelijk op elkaars materiaal zouden reageren en dit zouden veranderen en verbeteren. Daar ben ik wat in teleurgesteld. Het is daar vooral pakken en weinig teruggeven, terwijl er wel veel gebruikers zijn. Weinig mensen vullen zelfs maar de sterrenwaardering van het materiaal in.’

**‘De mailinglist brengt docenten met elkaar in contact die normaal
gesproken “vastzitten” in hun sectie op hun school. Niet alleen de
docentenkamers gaan open, maar ook de klaslokalen. Iemand op een
school in Groningen kan ook de mening van iemand in Middelburg
achterhalen’**

De docent Nederlands en ICT: hoe verhouden die twee zich tot elkaar?

‘De docent Nederlands en ICT hebben altijd al een moeilijke relatie gehad. Ik was op de lerarenopleiding actief met ICT, maar wanneer ik collega’s daarin probeerde mee te nemen, werd gezegd: “Dat is jouw hobby.” Zo langzaam als dat gaat! Waar leren leerlingen kritisch omgaan met informatie en hoe ze deze in een eigen vorm moeten gieten? Ik vind het een heel vanzelfsprekende relatie. Er liggen veel kansen! Wanneer je de kerndoelen voor Nederlands en 21st-century skills met elkaar vergelijkt, zie je dat ze in elkaars verlengde liggen. Leerlingen zijn handig in het aanzetten van de apparaten en het aansluiten van de snoertjes, maar om er vervolgens daadwerkelijk iets mee te leren, dat spelen ze niet klaar.’

Wat vind je de mooiste aspecten aan het werk dat je hebt gedaan?

‘Wat ik vooral heel leuk vond aan de mailinglist is dat zo’n platform docenten met elkaar in contact brengt die normaal gesproken “vastzitten” in hun sectie op hun school. Die rol speelt de community wel degelijk. Je krijgt er meer collega’s bij. Heel opvallend was het moment dat een leerling op de list voor het eerst een enquête onder docenten Nederlands uitzette. Niet alleen de docentenkamers gaan open, maar ook de klaslokalen. Iemand op een school in Groningen kan ook de mening van iemand in Middelburg achterhalen.

‘Interessant is ook dat je heel verschillende mensen tegenkomt op de mailinglist. Studenten ontdekten de mailinglist vaak eerder dan hun docenten en postten dan verzoeken als: “Ik moet een werkstuk over jeugdliteratuur maken. Wie kan mij helpen?” Gert Rijlaarsdam greep toen in. Die hoogleraar legde een student uit Brabant uit hoe je een onderzoek opzet. Prachtig vond ik dat.’

Welke discussies op de mailinglist zijn je het best bijgebleven?

‘De mailinglist kookte voor het eerst over door een verzoekje van een docent over het ontleden van een

zin: “Mijn vader laat de aardappelen overkoken.” Er verschenen de meest uiteenlopende reacties. Zo heb ik bijvoorbeeld de Taalprof leren kennen. Dan kreeg ik ook mailtjes met het verzoek van leden om hun adres te schrappen “omdat er allemaal spam binnenkwam”. En dan dacht ik: spam? Moet je eens even kijken wat je hier krijgt! Als je dat spam vindt, dan moet je er ook maar af.

‘Ik vond het echt niet leuk als een leerling zich voordeed als docent om toetsmateriaal te bemachtigen. Ook daar trad gelukkig een zelfregulerend mechanisme in werking waardoor het bedrog aan het licht kwam. Heel vervelend vind ik dat, je anders voordoen dan je bent. Dat gebeurt heel veel met die moderne media.

‘Een aantal jaar geleden was er een examentekst van Van Oostrom waarover flink werd gediscussieerd. Men kwam er niet uit. En toen kwam Frits van Oostrom zelf op het forum en die zei: “Ik weet het zelf ook niet.” Die tekst bleek hij oorspronkelijk in het Engels te hebben geschreven en deze was daarna door iemand anders dan hemzelf vertaald en vervolgens nog bewerkt om als examen te kunnen dienen.’

Waar ligt de uitdaging voor jouw opvolger?

‘De taak voor mijn opvolger ligt vooral in het teruggeven van de community aan de leden. De afgelopen dertien jaar heb ik alles in de hand gehad. Ik bepaalde achter de schermen als een soort spin in het web of een e-mail werd doorgestuurd. In de nieuwe opzet van de community ligt er veel meer nadruk op de bijdragen van de leden. Deze kunnen zelfstandig berichten plaatsen op het nieuwsblog, zonder tussenkomst van de communitymanager. Dat loslaten, daar ligt de opgave.’

Willy Weijdema werkt momenteel nog aan de *Taalcanon*. Haar opvolger heet Annemieke Kouwenberg. De community is te bezoeken op <<http://nederlands.vakcommunity.nl>>.